

Doba římská a doba stěhování národů

Roman Age and Migration Period

Römische Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit

BRNO (K. Ú. IVANOVICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Na Dílech“. Pozdní doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

V rozmezí června až října roku 2010 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v.v.i., záchranný archeologický výzkum v polní trati „Na dílech“ v souvislosti s budováním obchodního centra Hobby Market (viz kap. Neolit, Eneolit a Doba železná). Pomineme-li novověké a recentní zásahy, spadá nejmladší etapa osídlení lokality do závěru doby římské. Uvedenou komponentu zastupuje pouze osamocená dvoukomorová hrnčářská pec, z níž se ovšem dochovala jen spodní část topného kanálu a topné komory vyplněná troskami probořeného roštu (obr. 1). Získané zlomky nádob nasvědčují, že v peci byla vypalována především šedá, na kruhu točená tzv. jiříkovická keramika. S největší pravděpodobností se jedná o pozůstatek odděleného výrobního areálu příslušejícího k soudobé osadě, která byla částečně odkryta v letech 2003 a 2004 při výstavbě komunikací a rodinných domů na protější (západní) straně Černožské ulice (Čižmář, Geislerová 2006, 158–159; Parma 2004; Přichystal 2005, 268).

Michal Přichystal

Literatura

Čižmář, M., Geislerová, K. (eds.) 2006: *Výzkumy-Ausgrabungen 1999–2004*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Parma, D. 2004: Brno (k. ú. Ivanovice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 45, 183.

Přichystal, M. 2005: Brno (k. ú. Ivanovice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 46, 255–256, 268.

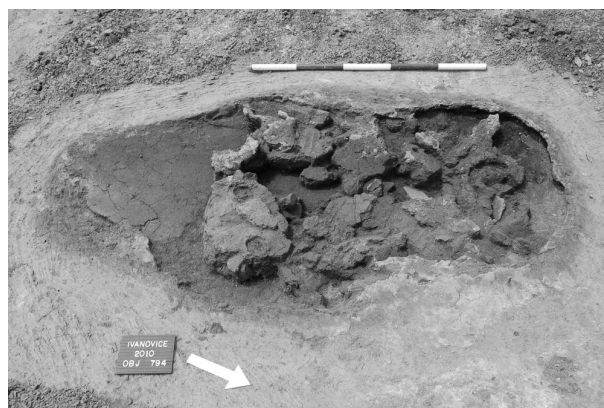
Resumé

Brno (Kat. Ivanovice, Bez. Brno-město). Bei der Rettungsgrabung in Flur „Na Dílech“ wurde der spätrömerzeitliche Töpferofen entdeckt.

HODONÍN (OKR. HODONÍN)

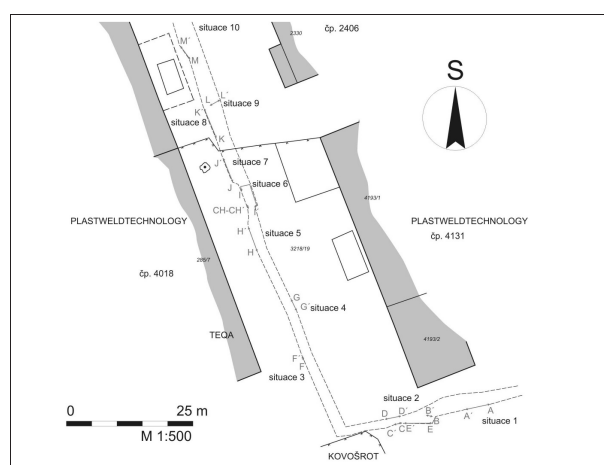
„Starý cukrovar“. Starší doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během srpna roku 2008 byly v rámci stavby kanalizace v bývalém areálu firmy Zemědělské zásobování a nákup Pomoraví, a.s. Hodonín, objeveny zahloubené objekty a kulturní vrstvy ze starší doby římské (srov. kap. Středověk a novověk). Polohu výzkumu

Obr. 1. Brno-Ivanovice. Hrnčářská pec z pozdní doby římské.

Abb. 1. Brno-Ivanovice. Der spätrömerzeitliche Töpferofen.

Obr. 2. Hodonín. Trasa záchranného výzkumu.

Abb. 2. Hodonín. Trasse der Rettungsgrabung.

udává linie mezi body o souřadnicích 48°50'58.832"N a 17°6'58.109"E; 48°50'56.326"N a 17°7'0.052"E; 48°50'56.535"N a 17°7'1.484"E (WGS-84). Vedle běžné sídlištní keramiky se zde v několika případech nacházela i římsko-provinciální zdobená keramika. Jedná se o novou archeologickou lokalitu v katastru Hodonína (obr. 2).

František Kostrouch

Resumé

Hodonín (Bez. Hodonín). Ältere Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

HOLEŠOV (K. Ú. VŠETULY, OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Zadní padělky“. Starší doba římská. Sídliště. Ojedinelý nález.

V říjnu roku 2009 prováděl p. M. Havelka povrchový průzkum pomocí detektoru kovů v okolí Holešova, při němž objevil bronzovou sponu z doby římské. Nálezce ji uvědoměle předal pracovníkům Archeologického centra Olomouc. Místo nálezu se nachází severně od silnice č. 490 z Holešova do Rymic a je situováno v rovném terénu s nadmořskou výškou 220 m. Nachází se asi 150 m SSZ od křižovatky silnic Holešov-Rymice-Všetuly a je definováno souřadnicemi 49°20'11.173"N, 17°33'30.985"E. Spona byla vyzdvížena z ornice z hloubky 0,2 m.

Z předmětu se zachoval pouze lučik s hlavicí a náznak zachycovače (obr. 3). Ukončení lučíku není čitelné. Hlavice je půlkruhová, členěná dvěma žlábkami s nepatrně vystupujícím středovým žebrem. Na korodované spodní hraně lze číst pás filigránu nebo granulace. Na vnitřní straně hlavice zůstal zachován zbytek cínového drátku. Jedná se o sponu typu Almgren 120, kterou lze v moravském prostředí zařadit do závěru stupně B2, tedy do pokročilého 2. století (Almgren 1923, Taf. VI: 120; Peškař 1972, 92-94, Taf. 15:6, Tejral 1993, 435).

Miroslav Daňhel

Literatura

Almgren, O. 1923: *Studien über Nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der provinzialrömischen und südrussischen Formen*. Mannu-Bibliothek Nr. 32., Leipzig

Peškař, I. 1972: *Fibeln aus der römischen Kaiserzeit in Mähren*. Praha.

Tejral, J. 1993: Na hranicích impéria; in: Podborský, V. (ed.): *Pravěké dějiny Moravy*, Brno, 424–470.

Resumé

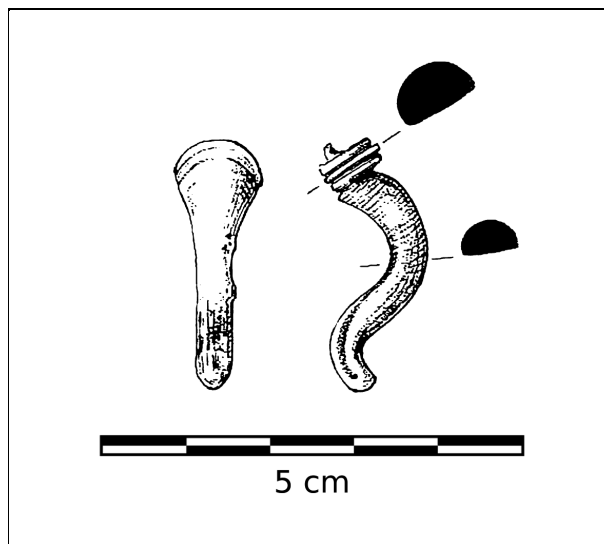
Holešov (Kat. Všetuly, Bez. Kroměříž), „Zadní padělky“, Ältere römische Kaiserzeit.

HOSTĚRADICE (OKR. ZNOJMO)

„Dolní stávání“. Doba římská, stupeň B2–C1. Sídliště. Záchranný výzkum. Uložení: Jihomoravské muzeum Znojmo.

Na podzim roku 2009 jsme v obci Hostěradice v trati „Dolní stávání“ provedli záchranný archeologický výzkum při hloubení rýhy pro svod dešťové kanalizace pro plánovanou výstavbu RD. Situaci jsme na mapovém listu Znojmo 0-2, 1:5 000, zaznamenali těmito koordináty: 95 mm od západní sekční čáry (ZSČ) a 185 mm od jižní sekční čáry (JSČ); 70 mm ZSČ a 152 mm JSČ. Na místo jsme byli přivoláni k započatým pracím, kde již byla odtěžena ornice a narušena část objektů. Přesto se nám podařilo prozkoumat devět sídlištních jam a pec (Nejedlá 2010, v tisku).

Sídlištní jámy měly půdorys: kruhový (515, 514, 515), oválný (501, 506), kvadratický (503) či nepravidelný (hlínik 510, soujámí 509). Podrobněji zmíním objekt 503

Obr. 3. Holešov-Všetuly. Bronzová spona z doby římské.

Abb. 3. Holešov-Všetuly. Bronze fibel aus der römischen Kaiserzeit.

(5,5×3,5 m, hl. 0,2 m). Výplň objektu obsahovala střepový materiál čítající 223 kusů, osteologický materiál a zlomky zrnitěrky. V silné popelovité vrstvě byla objevena mísa na noze (typ 2310) vyrobená z jemné hlíny cihlové barvy. Mísa ležela dnem vzhůru a podle silně přepálených střepů a popelovité vrstvy je jisté, že objekt zanikl požárem. Terén pak byl srovnán a na něm vystavěn zřejmě nový objekt kúlové konstrukce, což by dokládalo nálezu dvou kúlových jamek.

Dalším zajímavým nálezem se jeví torzo kónické mísy s radélkovou výzdobou (podobný typu 643; obr. 4: 1) vyzvednuté z objektu 509 (délka 2,4 m, šířka 0,6 m, hl. 0,48 m). Analogie k míse můžeme najít nejen na našem území, ale také u polabských Germánů. Výzdobný prvek svastiky mezi svislými liniemi známe např. z německého Kleinzerbstu (Schmidt-Thielberr 1998). Z Moravy je možno uvést příklad z Křepic, chaty II (Droberjar 1997, tab. 51:8).

Keramika domácí produkce obsahuje širokou škálu tvarů a výzdoby. V objektech se nejčastěji objevují různé tvary mís a misek: např. ostře hraněné, s konvexními či zaoblenými stěnami. Výzdobu často tvoří hřebenový vzor, oválné důlky, kanelování, radélková výzdoba a plastická lišta. Není tomu dlouho, co byl publikován podobný soubor ze sídliště ve Chvalkovicích (Mikulková 2005, 356-358, obr. 5). Hrnce mají nejčastěji zaoblený okraj, vyskytne se přesekávání. Z plastické výzdoby se objeví výčnělek v kombinaci s nehtovými vrypy a vhloubeným motivem „větvičky“. Obdobné motivy výzdoby se objevily v souboru např. ze Strachotice (Droberjar, Vokáč 2002, 63), Křižanovic na Vyškovsku či ze Skalice nad Svitavou (Droberjar 1997, tab. 115/11 a 113/9). V menším počtu najdeme střepový materiál z tenkostěnných nádobek, naběračky a cedníku. Ze sídliště jsme získali malé množství jemné domácí keramiky cihlové barvy. Náleží sem mísa na noze zdobená rytou klikátkou a barbotinem. Podobná mísa z přelomu stupně B2/C1 byla objevena v chatě XIII v Křepicích (okr. Břeclav; Droberjar 1997, taf. 92/3)

a další exemplář z Chrlíc datuje R. M. Pernička do rozkvětu v 2. století (Pernička 1968, 59–60; tab. 44). Ze stejného keramického těsta bylo vyrobeno hrdlo amfory náležející do stupně B2, které známe z chaty v Komořanech (okr. Vyškov, Droberjar 1997, taf. 35/11), dále dva fragmenty podélně členěných páskových uch a tři zlomky tenkostěnných výdutí bez zdobení.

Lze tedy shrnout, že výzkum germánského sídliště v Hostěradicích můžeme zařadit mezi nové lokality ze starší a střední doby římské. Jak je patrné, sídliště existovalo kratší časový úsek, asi od konce stupně B2 pravděpodobně do C1. Prokazatelně se u objektu 503 objevil požárový zánik. Zřejmě šlo o běžný způsob likvidace již nepotřebného objektu, nad kterým pak byla postavena stavba lehčí konstrukce. Velmi zajímavým se jeví nálezy dvou mís domácí produkce a to bohatě zdobené mísy na noze a mísy zdobené svastikami a vodíci pruhy. Hodnocený materiál podle svých tvarových i výzdobných znaků chronologicky zapadá do starší a střední doby římské na našem území.

Alena Nejdlá

Literatura

- Droberjar, E. 1997:** *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*. Fontes Archaeologiae Pragenses 21. Praha.
- Droberjar, E., Vokáč, M. 2002:** Sídlíště z doby bronzové, laténské, římské a slovanské u Strachotic. *Sborník prací filozofické fakulty Masarykovy univerzity* M7, 55–76.
- Mikulová, B. 2003:** Záchraný výzkum sídliště z doby římské ve Chvalkovicích (okr. Vyškov). *Pravěk NŘ* 13, 351–376.
- Nejdlá, A. 2010:** Germánské sídliště v Hostěradicích (okr. Znojmo). *Pravěk NŘ* v tisku.
- Pernička, R. M. 1968:** Hrnčířská dílna ze sklonku II. století n. l. v Chrlících (okr. Brno-venkov). *Přehledy výzkumů* 1967, 59–60; 172; tab. 44.
- Schmidt-Tielbeer, E. 1998:** *Kleinzerbst. Ein germanisches Gräberfeld der Spätlatènezeit und der frühen römischen Kaiserzeit aus dem Landkreis Köthen*. Halle (Saale).

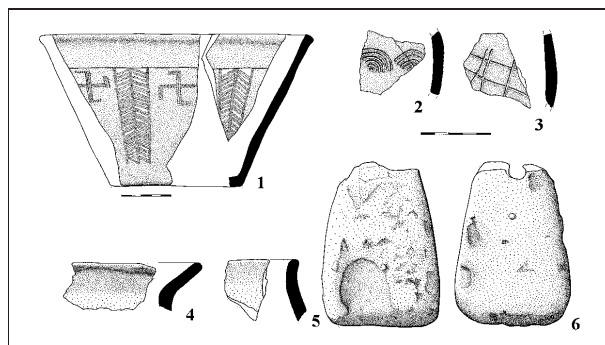
Resumé

Hostěradice (Bez. Znojmo), „Dolní stávání“. Römische Kaiserzeit, Stufe B2-C1. Siedlung. Rettungsgrabung.

HRUBÁ VRBKA (OKR. HODONÍN)

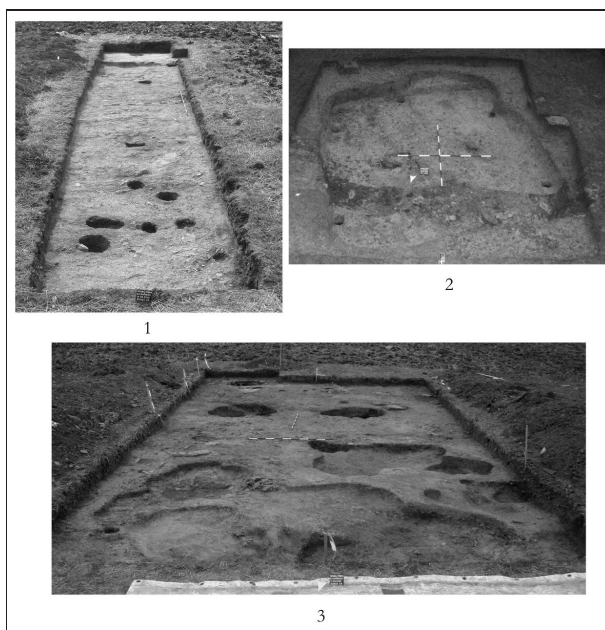
„Za Bařinou“. Starší doba římská (B2–B2/C1), pozdní doba římská (C3/D1). Sídlíště. Zjišťovací výzkum.

V návaznosti na výsledky zjišťovacího výzkumu z roku 2009 (Đuga, Polák, Vachútová, Šmerda, Zeman 2010) pokračovalo také v roce 2010 (srpen-září) zkoumání polokulturního sídliště v Hrubé Vrbce v trati „Za Bařinou“. Na realizaci výzkumu se podílely celkem čtyři instituce (Ústav archeologie a muzeologie FF MU, Národní památkový ústav, ÚOP v Brně, Masarykovo muzeum v Hodoníně a Katedra archeologie ZČU Plzeň).

Obr. 4. Hostěradice. Keramika z objektu 509.

Abb. 4. Hostěradice. Keramik aus dem Objekt 509.

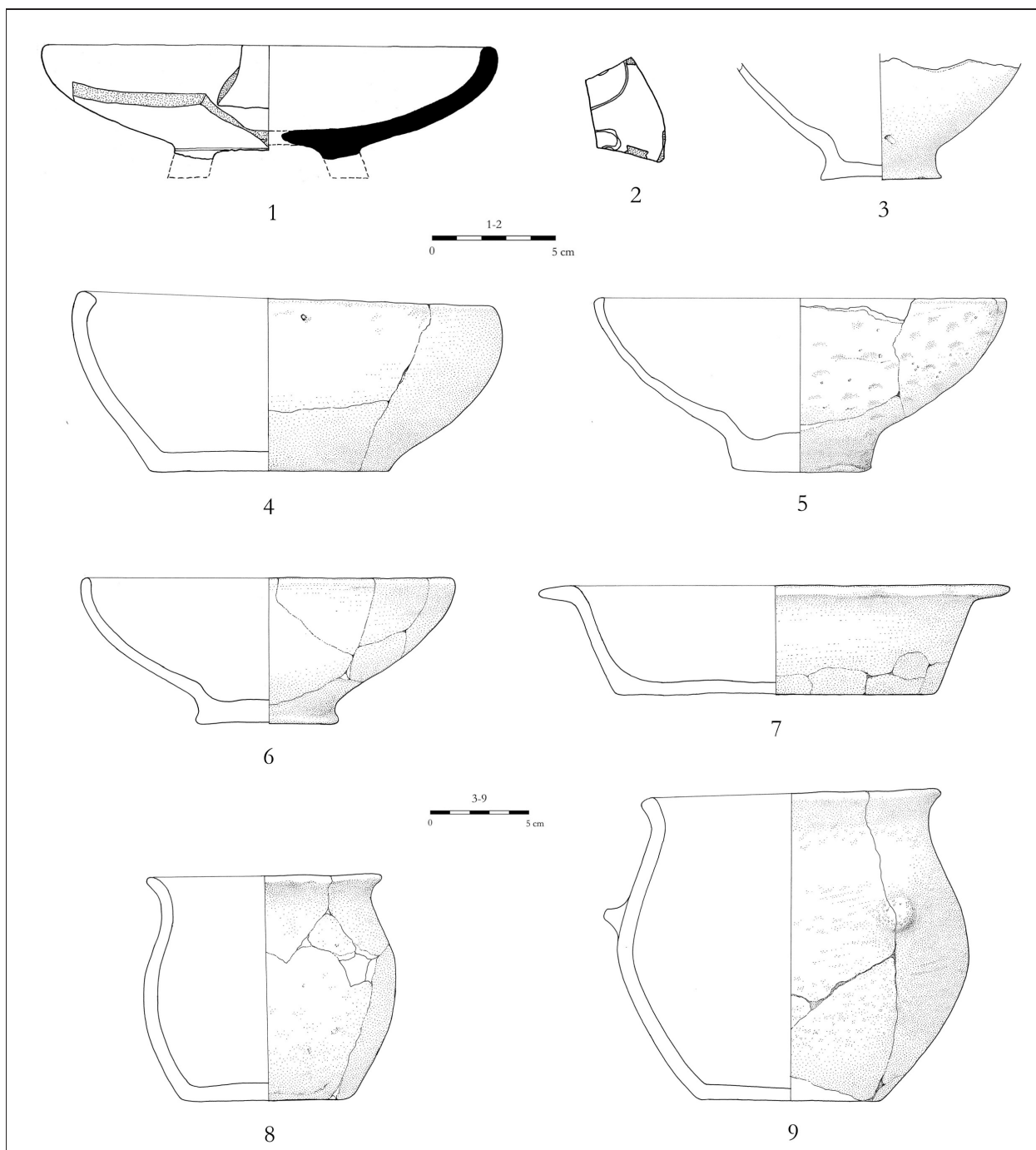
Obr. 5. Hrubá Vrbka. 1 sonda S3, 2 sonda S5, 3 sonda S4.

Abb. 5. Hrubá Vrbka. 1 Sonde S3, 2 Sonde S5, 3 Sonde S4.

Zjišťovací archeologický výzkum byl financován z výzkumného záměru MSM 0021622427, velkou měrou také obcemi Hrubá Vrbka, Malá Vrbka, Kuželov a Velká nad Veličkou a z příspěvků od soukromých firem (Hornácká farma, a.s. Hrubá Vrbka, Vladimír Čambal – opravy karosérií Kuželov, Dúbrava-AGRO, a.s. Kuželov, Igor Vavřík, Malá Vrbka).

Pokračoval systematický průzkum lokality (geofyzikální prospekce, povrchový sběr) v geodeticky zaměřené čtvercové síti. Geodetické a geofyzikální měření v r. 2010 uskutečnili pracovníci ÚAM FF MU A. Balcárková a P. Milo. V roce 2010 bylo pomocí fluxgate magnetometru (typu Ferex od firmy Foerster) proměřeno celkem 35 čtverců (1 čtverec 40x40m). U vybraných objektů (pec) byl využit půdní radar (GPR od firmy Mala). V současné době tak máme v poloze „Za Bařinou“ geofyzikálně proměřenou plochu cca 7,5 ha, což představuje více než polovinu z předpokládaného sídelního areálu (asi 12 ha).

Terénní zjišťovací výzkum v r. 2010 byl realizován v rámci tří menších sond (označených S3, S4, S5). Z důvodu ověření možnosti pokračování předpokládaného ohrazeného výrobního areálu ze starší doby římské

Obr. 6. Hrubá Vrbka. Část keramického inventáře chaty 606. 1–2 terra sigillata, 3–9 germánská v ruce dělaná keramika (kresby 1–2 S. Klanicová, 3–9 S. Plchová).

Abb. 6. Hrubá Vrbka. Teil des keramisches Inventar der Hütte Nr. 606. 1–2 Terra Sigillata, 3–9 germanische handgemachte Grobkeramik (Zeichnungen 1–2 S. Klanicová, 3–9 S. Plchová).

(sonda S2 z r. 2009) byla v sezóně 2010 vybrána plocha těsně k této sondě přiléhající (sonda S3). Pro sondu S4 byl vybrán prostor cca 20m SZ směrem od sondy S2 (z r. 2009), kde výrazné anomálie zjištěné při geofyzikální prospekci indikovaly rozměrné zahloubené objekty a silné propálení na některých místech - předpoklad dalšího výrobního okrsku. Třetí sonda z r. 2010 (S5) se nacházela asi 70 m jižně od zjištěného i předpokládaného výrobního areálu v prostoru, kde byly geofyzikálně zachyceny pravidelné obdélné zahloubené objekty s možnou kúlovou konstrukcí – sídelní areál osady.

Metodika výzkumu zůstala stejná jako v loňském roce, rozšířen však byl počet objektů, jejichž výplň byla proplavována na mobilní plavící lince (P. Kočár, KAR ZČU Plzeň za vydatné pomoci Sdružení dobrovolných hasičů Hrubá Vrbka).

V sondě S3 o rozměrech 15×2,5 m se po odstranění ornice o síle 25 cm podařilo zachytit zbytek nevýrazné podorniční kulturní vrstvy s minimem nálezů. Na úrovni podloží se poté vyrýsovalo 11 kúlových jamek a jeden rozměrnější mělký objekt (obr. 5: 1). Většina kúlových jamek navazuje na systém ohrazení výrobního areálu s vá-

penickou pecí ze sondy S2 z roku 2009. V rámci omezené plochy sondy o šířce 2,5 m se však nepodařilo zjistit uzavření předpokládaného ohrazení tohoto areálu a doplnit tak celkový půdorys. Není vyloučeno, že pokračování systému kúlových jam se nachází dále jižním směrem pod dosud nezkoumanou plochou.

Zajímavější nálezková situace se podařila zachytit v sondě S4 obdélného půdorysu o rozměrech 14,7×8 m. Nacházely se zde téměř výhradně hospodářské a výrobní objekty, které byly předběžně zařazeny do jednoho časového horizontu (obr. 5: 3). S ohledem na prostorovou a časovou blízkost s výrobním areálem zjištěným v r. 2009 v nedaleké sondě S2 není vyloučeno, že se může jednat o pokračování výrobní (hospodářské) části areálu sídliště ze starší doby římské. V severní polovině sondy byly prozkoumány tři poměrně mělké hlínky nepravidelného tvaru (největší o delší ose 7,2 m). Stejně jako v loňském roce jsme zachytili také meliorační rýhy, které porušovaly archeologické objekty. Z výplně hlínků bylo získáno jen velmi málo keramického materiálu, převážně drobné střepy germánské v ruce dělané keramiky (výjimečně zdobené prstovými důlky s nehtovými vrypy), dva drobné úštěpy teru sigillaty, drobné fragmenty mazanice, zvířecí kosti, železný nožík a několik malých zlomků železných předmětů a strusky. V jižní části sondy se kromě několika kúlových jamek nacházely 2 pece. První z nich představuje jednoduchou jámovou pec o průměru 140 cm (obj. 600) s dočervena propálenými stěnami v horní části, která byla zčásti zasekána do na povrch vystupujícího kamenitého podloží. Spodní vrstva její výplně (v síle asi 25 cm nade dnem) měla šedohnědou barvu s příměsí velkých kamenů a množství hrudek ztvrdlého vápenného odpadu včetně čítek vápnité mazlavé hlíny. S největší pravděpodobností se tedy jedná o další pec na pálení vápna. Její datování do starší doby římské potvrzuje několik malých střípků germánské v ruce dělané keramiky a zlomek římsko-provinciálního neglazovaného mortaria. Druhým výrobním zařízením je patrně dvoukomorová pec blíže nespecifikovaného účelu. Jde o dvě oválné jámy o největším průměru 1,6 a 2 m spojené 1,5 m dlouhým kanálem (terénní situace byla bohužel narušena meliorační rýhou, která protěla právě spojovací kanál). V menší z obou jam byla torzovitě zachována rozpadlá hlíněná konstrukce – snad kupole?. Na dně i podél stěn byla zachycena výrazná popelovitá vrstva se zuhelnatělými kusy dřev. Ve větší jámě bylo v několika zásypových vrstvách obsaženo velké množství mazanice. Drobné střepy germánské keramiky z výplně obou jam pece doplňuje černě leštěná nožka poháru či misky, která umožňuje dataci objektu do stupně B2, příp. B2/C1.

Sonda S5 potvrdila náš předpoklad, že v nejjižnějším prostoru lokality, na mírně vyvýšené terénní vlně v závětrí převládajícího směru větrů, se nachází sídelní areál germánského sídliště. Již v podorniční vrstvě, pouhých 15 cm pod současným povrchem se nám podařilo zachytit zásyp rozměrného objektu. Po jeho postupném ručním odebrání se na podloží vyrýsoval jednoprostorový zahlobený objekt o rozměrech 450×320 cm se zaoblenými rohy (obj. 606). Rovná udusaná podlaha byla zahlobena do podloží zhruba 50 cm. Objekt měl po obvodu šestikúlovou konstrukci typickou pro chaty doby římské (tedy dva kúly

na delších stranách a po jednom kúlu na kratší straně). Také tento objekt byl narušen meliorační rýhou z 50. let 20. století (obr. 5: 2). Na základě interpretace zajímavé nálezkové situace dokonce můžeme uvažovat o náhlém zániku chaty. Zejména podél jižní stěny objektu se totiž zachovala výrazná koncentrace velkých kusů mazanice (převážně s otisky), která vytvářela kompaktní blok v několika úrovních (shořelá stěna chaty?). Také nález několika celých keramických tvarů obrácených dnem vzhůru na dně chaty by svědčil pro výše uvedenou interpretaci o zániku nálezkového kontextu. Inventář chaty byl poměrně bohatý. Kromě již zmíněných celých hrncovitých nebo mísovitých tvarů germánské v ruce dělané keramiky (obr. 6: 3-9) je třeba zmínit teru sigillatu (obr. 6: 1-2) – fragmenty mísy Drag. 32 westerndorfské produkce a střep z výduť zdobený barbotinem z rheinzabernských dílen (určení provedla S. Klanicová) nebo zlomky glazovaných mortarií. Keramický inventář doplňuje v oblasti naddunajského barbarika zatím unikátní nález – plastická antropomorfní keramická aplikace v podobě maskovitě motivu lidské tváře. Nejbližší analogie nacházíme např. na urnách z dánských pohřebišť (Bugaj 1999, 156-157, tab. 41-43). Znázornění schematizovaného lidského obličej se objevuje v germánském prostředí i na dalších předmětech. Za všechny uvedme zlatá plechová kování z honosných štítů z bažinného obětiště v Illerup-Ådal (Carnap-Bornheim, Ilkjær 1996, 433-440, Abb. 257, Taf. 135, 145, 243 ad.). Drobný nekeramický inventář chaty jako skleněné korálky nebo celý parohový hřeben s omegovitě rozšířenou rukojetí typu Thomas III potvrzují datování zániku chaty na přelomu 4. a 5. století, tedy ve stupni C3/D1 (Thomas 1960, 113-114; Nikitina 1969, 148).

Archeobotanické rozborů vzorků získaných v r. 2010 přinesly doplnění sortimentu pěstovaných plodin na sídlišti. Proplaveny byly výplně chaty, hlínků, pecí i některých kúlových jam. Výsledkem je zjištění, že ve starší době římské převládají archaické obilniny jako pšenice jednozrnka a dvouzrnka, zatímco v pozdní době římské progresivnější pšenice špalda, ječmen obecný a proso seté. V obou časových horizontech bylo potvrzeno pěstování čočky seté, objevila se však také mrkev nebo vikev. Mezi sbíranými plodinami se nově objevil bez chebdi, trnka nebo jahodník obecný (P. Kočár – nepublikovaná nálezková zpráva).

Martin Ďuga, Dagmar Vachůtová, Tomáš Zeman

Literatura

- Bugaj, E. 1999:** *Motywy figuralne na ceramice germańskiego kręgu kulturowego*. Poznań.
- Carnap-Bornheim v., C., Ilkjær, J. 1996:** *Illerup Ådal 5, 6 und 7. Die Prachtausrüstungen*. Århus.
- Ďuga, M., Polák, M., Vachůtová, D., Šmerda, J., Zeman, T. 2010:** Hrubá Vrbka (okr. Hodonín). *Přehled výzkumů* 51, 381-383.
- Nikitina, G. F. 1969:** Grebni černjachovskoj kultury. *Sovetskaja archeologija* 1, 147-159.
- Thomas, S. 1960:** Studien zu den germanischen Kämmen der römischen Kaiserzeit. *Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege* 8, Leipzig, 54-215.

Resumé

Hrubá Vrbka (Bez. Hodonín). „Za Bařinou“. Ältere Römische Kaiserzeit (B2-B2/C1), Späte Römische Kaiserzeit (C3/D1). Siedlung. Feststellungsgrabung.

HULÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Višňovce“. Mladší doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od února do června 2010 proběhla 3. etapa výzkumu na nově budované komunikaci RK55 v místě pod zrušenou částí silnice Hulín-Holešov (Kalábek 2008; Kalábek, Kalábková, Peška 2009). Na sídlišti bylo prozkoumáno 191 objektů (celkem 3829) viz. kapitoly Neolit, Eneolit, Doba bronzová, Doba železná, Středověk a novověk. Lokalita leží na jižním svahu mírného návrší východně od Hulína ohraničeného na severu říčkou Rusavou a na jihu potokem Žabínek. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 25–31–08, v souřadnicích Z s.č.: J s.č.: 125:244 mm, 150:238 mm, 196:220 mm.

Výzkumem severního okraje lokality značně vzrostl počet germánských objektů datovaných do 2. poloviny 4. století. Jedná se o různé druhy objektů hospodářského či výrobního charakteru. Byla identifikovaná pec s předpecní jamou, 10 objektů pravidelného obdélného půdorysu s plochým dnem vyplněné popelovitým zásypem s množstvím kamenů a patrně i dvě dehtařské pícky s nálevkovitým hrdlem a válcovitým tělem s přepálenými stěnami.

Marek Kalábek

Literatura

Kalábek, M. 2008: Hulín (okr. Kroměříž), „Višňovce“. *Přehled výzkumů* 49, 342–343.

Kalábek, M., Kalábková, P., Peška, J. 2009: Hulín (okr. Kroměříž), „Višňovce“. *Přehled výzkumů* 50, 325.

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž). „Višňovce“. Jüngere Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

HULÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

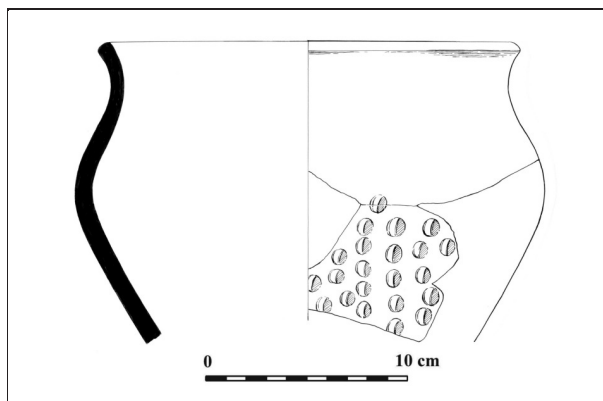
„U Potůčku“. Doba římská. Ojedinělý nález. Záchranný výzkum.

Při sledování výkopu pro fotovoltaickou elektrárnu bylo na výhozech sebráno několik zlomků keramiky, které se později podařilo zrekonstruovat v torzo nádoby zdobené nehtovými vřpy datované do starší doby římské (obr. 7). Zahloubené objekty v trase zjištěny nebyly, zlomky keramiky se nacházely v místě inundačního pásma bezejmenné vodoteče.

Ivan Čižmář

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž). „U Potůčku“. Römische Kaiserzeit. Einzelfund. Rettungsgrabung.

Obr. 7. Hulín. „U Potůčku“. Část keramické nádoby.

Abb. 7. Hulín. „U Potůčku“. Teil des Keramikgefäßes.

OLOMOUC (K. Ú. NEMILANY, OKR. OLOMOUC)

Ul. Kožušanská. Mladší doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od července do října 2010 proběhla 1. etapa výzkumu při rekonstrukci ulice Kožušanská v délce 160 m. Na sídlišti bylo prozkoumáno v 65 sondách a čtvercích 186 objektů zahloubených v různých úrovních do kulturní vrstvy (mocné 0,4–2 m) s různě datovanými nálezy; viz. kapitola Neolit, Eneolit, Doba bronzová, Doba železná, Středověk a novověk. Lokalita leží na východním svahu terasy nad údolní nivou řeky Moravy. Lokalitu s nadmořskou výškou 211–212 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 24–22–24, v souřadnicích Z s.č.: J s.č.: 360 mm:208 mm, 362 mm:192 mm.

Ve svrchní části vrstvy bylo nalezeno několik zlomků šedé na kruhu vytáčené keramiky datované do 2. pol. 4. století a několik železných artefaktů.

Marek Kalábek

Resumé

Olomouc (Kat. Nemilany, Bez. Olomouc). Kožušanská Str. Jüngere Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (OKR. OPAVA)

Ul. Pivovarská, Nákladní. Doba římská. Záchranný výzkum.

V letech 2009–2010 probíhal v areálu bývalého pivovaru v Opavě v souvislosti s připravovaným developerským projektem „Obchodní a společenské centrum Breda&Weinstein“ záchranný archeologický výzkum. Lokalita se nachází na severozápadním okraji historického jádra města, v těsném sousedství někdejších hradeb.

Situaci na dolním pivovarském dvoře determinovala poloha v inundačním území někdejšího vedlejšího ramene Opavy. Kromě jiného zde byly na hraně terasy nad inun-

dačným územím zachyceny relikty kulturní vrstvy několik fragmentů keramiky náležící pravděpodobně przeworské kultuře.

Peter Kováčik, Mikuláš Schön

Resumé

Opava (Bez. Opava), Pivovarská Str., Nákladní Str., Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

PŘEROV (K. Ú. ÚJEZDEC, OKR. PŘEROV)

„Koňský trávník“. Doba římská. Sídliště. Povrchová prospekce.

Na podzim roku 2008 byl pracovníky Muzea Komenického v Přerově proveden povrchový průzkum na katastru místní části Přerova-Újezdce. Jeho prostřednictvím se podařilo zachytit doklady osídlení z doby římské v trati „Koňský trávník“. Nálezová poloha je situována jižně od centra obce, na levém břehu uměle vytvořené vodoteče zvané Svodnice, která ze strany severní ohraničuje tuto novou lokalitu. Jde o mírný severně orientovaný svah v nadmořské výšce 218–224 m.

Výsledkem povrchové prospekce bylo 30 zlomků keramiky, z nichž většina náleží domácí germánské produkci. V kolekci se vyskytl okraj esovitě profilovaného soudkovitého hrnce zdobený šikmými rýžkami (obr. 8: 1), dále zlomky výdutí hrců zdobených nejčastěji nehtovými vrypy (obr. 8: 5, 6, 7, 9), mřížovitými vzory (obr. 8: 8) nebo rytými hřebenovými klikatkami (obr. 8: 10). Importovaná římsko-provinciální (žluto-oranžová) keramika je zastoupena pouze třemi zlomky. Tuto kolekci lze z chronologického hlediska předběžně spojit s obdobím starší doby římské (stupněm B2/C1). I když zatím není nálezový soubor rozsáhlý, přesto se jedná o nový důležitý doklad sídlištních aktivit v době římské při jižním vyústění Moravské brány. Nová lokalita se nachází 1,4 km jižně od známého sídliště datovaného do tzv. horizontu markomanských válek v trati „V Černém“ na katastru Přerova (Schenk 2001). Výsledky povrchových průzkumů realizovaných v předpolí Moravské brány poukazují na zřetelnou koncentraci osídlení z doby římské v místě jihozápadního vyústění tohoto důležitého komunikačního koridoru, jímž probíhala jedna z větví Jantarové stezky.

Príspevek vznikl za podpory projektu „Moravsko-slezská škola archeologických doktorandských studií II“ GAČR 404-09-H020.

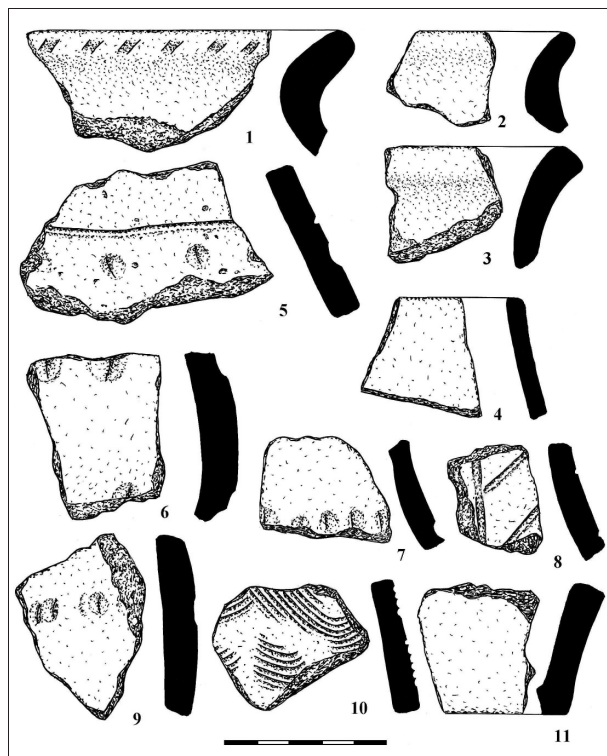
Zdeněk Schenk

Literatura

Schenk, Z. 2001: Přerov (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 42 (2000), 190–191.

Resumé

Přerov (Cad. Újezdec, Přerov Dist), „Koňský trávník“. Roman period. Settlement. Surface research. There have been collected common home made pottery and imported ware (orange-colour pottery) from Roman period (phases B2–C1).

Obr. 8. Přerov-Újezdec. Výběr domácí germánské keramiky. Kresba. D. Figel'.

Abb. 8. Přerov-Újezdec. Selection of home made pottery. Drawing. D. Figel'.

RAJHRAD (OKR. BRNO-VENKOV)

„Habřina“, parcela č. 1932/1. Doba římská. Nálezy v sekundárním uložení. Záchranný výzkum.

V květnu a červnu roku 2010 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v.v.i., záchranný archeologický výzkum v trati „Habřina“ v souvislosti s budováním vodní plochy a mokřadu (viz kap. Doba železná). Novověké navážky, které byly zjištěny v místě zrušeného rybníka, obsahovaly jako intruzi také zlomky keramických nádob z doby římské.

Michal Přichystal

Resumé

Rajhrad (Bez. Brno-venkov). Bei der Rettungsgrabung in Flur „Habřina“ wurden die neuzeitliche Schichten mit der Intrusion der römerzeitlichen Scherben entdeckt.

RYMICE (OKR. KROMĚŘÍŽ)

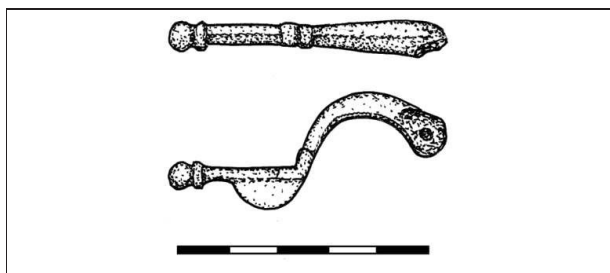
„Výchony“. Doba římská. Povrchový sběr. Ojedinelý nález.

V létě roku 2010 byla na katastru obce Rymice nalezena během povrchového sběru s detektorem kovů stříbrná římská mince. Nálezce ji zapůjčil autorům k dokumentaci. Místo se nachází 1,4 km východně od středu obce ve východní části trati „Výchony“ na levém břehu meliorační rýhy s bezejmennou sezónní vodotečí, která se zprava připojuje k Rymickému potoku a je lokalizováno souřadnicemi 49°20.649 N a 17°32.812 E. Podle výpovědi nálezce ležela mince pouze 5–10 cm pod povrchem ornice.

Obr. 9. Rymice. Denár císaře Tiberia.

Abb. 9. Rymice. Denar des Kaisers Tiberius.

Obr. 10. Tovačov. Fragment samostřílové spony s vysokým zachycovačem.

Abb. 10. Tovačov. Fragment of crossbow brooch with high catch-place.

Minci popsal a určil J. Militký. Jedná se o stříbrný denár císaře Tiberia z let 14-37 (obr. 9). Průměr mince je 18,5 mm a její váha činí 3,49 g. Na aversu je ověčena hlava císaře Tiberia s nápisem TI CAESAR DIVI-AVG F AVGVSTVS. Revers zdobí sedící ženská postava držící žezlo a ratolest, pod trůnem je jedna linie. Revers nese nápis PONTIF-MAXIM. Mince nese stopy oběhu, především okraje a revers jsou otřelé.

Miroslav Daňhel

Resumé

Rymice (Bez. Kroměříž). „Výhony“. Römische Kaiserzeit. Einzelfund.

SENIČKA (OKR. OLMOUC)

„Na Záhumení“. Starší-mladší doba římská. Sídliště. Povrchový sběr.

Lokalizace: plocha mezi body: X = 1 115 114; Y = 560 930; X = 1 115 569; Y = 561 005; X = 1 115 693; Y = 560 428; X = 1 115 251; Y = 560 362 (S-JTSK).

Během jarních měsíců roku 2010 byla metodou povrchového sběru prováděna archeologická prospekce v trati „Na záhumení“, na již známé polykulturní lokalitě (viz též kapitola Neolit, Doba železná, Středověk a novověk). Z množství nalezené keramiky byly dvě výdutě datovatelné do období starší doby římské. Další keramika, cca pět zlomků výdutí i okrajů, je datovatelná do období mladší až pozdní doby římské.

Za laskavou konzultaci děkuji paní Mgr. Pavlíně Kalábkové, Ph.D.

Resumé

Senička (Bez. Olomouc). „Na Záhumení“. Ältere und jüngere Römische Kaiserzeit. Siedlung. Oberflächensammlung.

TOVAČOV (OKR. PŘEROV)

„U Kamenného kříže“. Doba římská. Ojedinelý nále. Povrchová prospekce.

V jarních měsících 2009 byla na katastru obce Tovačov realizována preventivní prospekce za pomoci detektoru kovů (G Maxx II). Pracovníkům Muzea Komenského v Přerově se jejím prostřednictvím podařilo zajistit fragment bronzové samostřílové spony dvojdielné konstrukce s vysokým zachycovačem (obr. 10). Nálezová poloha je situována na samotné hranici katastrálních území obcí Tovačov a Věrovany v nadmořské výšce 204 m. Souřadnice místa nálezů jsou: 49°26'49.36"N; 17°16'28.57"E (WGS-84). Lučík a patka spony jsou střechovitě hraněné. Přechod mezi lučíkem a patkou tvoří dva pravoúhle hraněné čtvercové útvary. Patka je zdobena jedním žebrem. Na jejím konci je umístěn výrazný polokulovitý knoflík. Rozměry: délka 5,6 cm. Vinutí a jehla se nedochovaly. I když v Almgrenově typologii přesnou analogii ke spínadlu z Tovačova postrádáme, lze se přiklonit ke srovnání se sponami 1. série VII. Almgrenovy skupiny (Almgren 1923, Taf. IX: 201, 210). Z chronologického hlediska spadá nalezená spona samostřílové konstrukce s vysokým zachycovačem do období mladší doby římské.

V okolí místa nálezů nebyla nalezena žádná doprovodná keramika, která by chronologicky korespondovala s nalezeným předmětem. Přesto se jedná o důležitý doklad blíže nespecifikovatelných aktivit v mladší době římské v západní části přerovského regionu. Vzhledem ke skutečnosti, že se lokalita nachází v prostoru prusko-rakouského bojiště u Tovačova z roku 1866, které je již po dlouhá léta středem pozornosti osob provádějících neoprávněně detektorovou prospekci, lze předpokládat, že se v případě římské spony nejedná o první nález z tohoto časového horizontu.

Príspevek vznikl za podpory projektu „Moravsko-slezská škola archeologických doktorandských studií II“ GAČR 404-09-H020.

Zdeněk Schenk

Literatura

Almgren, O. 1923: Studien über nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der provinzial-römischen und südrussischen Formen. Mannus-Bibliothek Nr. 32. Leipzig.

Resumé

Tovačov (Dist. Přerov). „U Kamenného kříže“. Roman period. Surface research. An isolated fragment of crossbow brooch with high catch – place was found thanks to the surface research in western part of Přerov district.